

Yaponcho Doue an avel

Un nebeut amzer a zo e oa bet lakaet an *Hopied* diaes-tre get an avel. C'hwezhiñ a rae ne skuizhe ket é c'hwezhiñ. Skubet kuit e veze gorre ar parkaouier. Esaet o doa plantiñ traoù en douar. Met skubet e veze kuit ar greun e-raok n'o deveze bet amzer da gellidiñ. Tristez ha nec'hañs a aloubas spered an holl. Graet o doa lidoù-profiñ ur bochadig *paho*¹ o doa profet met en aner.

Kuzulioù a oa bet dalc'het get an dud kozh er c'hivaoù lec'h ma vutument bep a gorn-butun get gred. Goulenn a raent an eil doc'h egile petra a c'helle bout kaoz ma lakae an Doueed un avel ker kreñv da c'hwezhiñ àrnezhe. Ha goude un herrad o doa graet o soñj atersiñ an «tudigoù bihan» : an daou zoue-ar-brezel bihan *Po-okonghoya* ha *Palongahoya* e vreur yaouankañ, ha goulenn sikour gete.

Lakaet e oa bet an tudigoù bihan neuze da zonet. Pa oant daet-tre e faotas dezhe gouiet perak e oant bet galvet. An *Hopied* ha respontet e klaskent sikour rak e oa ret diskoulmiñ kudenn an avel. An tudigoù bihan a laras o devehe bet studiet petra a c'hellehent gober evit sikour an dud.

Laret o doa d'ar wazed chom er c'hiva² ha gober paho. Neuze an tudigoù bihan ha aet da gavouet o mamm-gozh fur ar Vaouez-Gevnidenn. Arriv en he zi, int aet ha goulennet geti alejiñ ur skudellad yod maiz c'hwek da gemer gete evit o beaj. Gouiet a raent evel-just piv e oa *Yaponcho* (Doue an Avel) hag e-men e oa é chom : er lein e-tal menez ar c'huzh-heol er faoutenn vras, er reier du.

Pa oa bet alejet ar skudellad yod-maiz e oant daet en-dro d'ar c'hiva ha prest e oa eno ar paho hag ivez ar volotenn, a blij dezhe bepred kemer gete evit c'hoari, paot ne vern da ven eh ant. Gwaregoù ha biroù a oa bet graet a-ratoazh evite rak ne oa ket gwashoc'h tra evit tremen get *hent ar brezel*. Neuze e oa bet savet ar biroù anezhe get pluñv al labous-glas. Prud a oa àrnezhe bout efedusoc'h hag hi graet get sort pluñv..

An daou zen bihan a sellas àr-du blein San Fransisco. An dud kozh a oa aet gete betag *Little Colorado river* hag aze o doa azezet ha butumet o c'horn-butum.

1 Paho : ur sort gwialenn relijiel a vez implijet evit goulenn un dra bennak get an Doueed

2 Kiva : lec'h ma vez en em gavet ar re gozh da laret eo ar re fur pa vez dober (evit diskoulmiñ ur gudenn bennak)

Ar vrezelerion vihan ha aet kenti-kentañ en ur c'hoari get o bolotenn. Arriv e oant er fin betag annez Doue an Avel *Yaponcho* er pevarvet deiz.

E chom e oa Doue an Avel doc'h troad *toull-bras ar c'huzh-heol* en ur pikol tarz'h er reier du e vez é tianaliñ dreze hiniv-an-deiz bepred. Bannet o doa ar paho dre an tarz'h hag int da fardiñ àr ar skudellad yod-maiz spegus ha mouest. Int da begiñ dor Yaponcha get ar yod spegus-se. Braouac'h d'ar gounnar a savas ennoñ neuze. C'hwezhiñ ha c'hwezhiñ a reas met n'helle ket monet er-maez. An tudigoù da c'hoarzhin ha da vonet d'ar gêr, plijet bras get o zrogamm dezhe o-unan e gwirionez.

Met a-nebeudigoù e krogas an dud er c'herioù da sentiñ e tae da vout tefourek. Toemmoc'h-toemm e tae da vout bep deiz. E diabarzh ar c'hivaoù e veze toemm ur braouac'h ken na yas ar wazed er-maez anezhe. An dud a lamas ag o zier evit chom àr an doenn anezhe da sellet doc'h blein San Fransisco, evit gwelet hag é tonet e vehe ur gogusenn bennak. Newazh ne oa bet gwelet an disterañ kogusenn e tiskouez he skeud laouen, ne oa bet sentet tamm tapenn avel, ken na soñjas an dud e oant é vonet da vougiñ.

Soñjal a raent e oa ret dezhe gober un dra efedus. Muioc'h a baho a oa bet graet get ar wazed neuze. Int aet ha galvet an tudigoù adarre hag o fedet da vonet da gavouet *Yaponchaki* (Ti Yaponcha) eeun-ha-eeun ha laret dezhe e ranke bout peoc'h. Roet o devehe ar paho dezhoñ hag er laosket da vonet er-maez, rak gwasoc'h c'hoazh e oa an tefour evit an avel. Neuze an tudigoù a laras o devehe klasket gober o gwellañ evit distannaat an traoù .

D'ar pevarvet deiz e oant arriv e ti *Yaponcha*. Bet e oant é laret-kaer un herrad ha graet e oa bet o soñj gete er fin, gober un toullig, ha pas ken, en e zor evitoñ da deniñ e anal. Arabat ne vehe bras erwalc'h an toull evit er lakaat da dec'hiñ da vat. Lamet e oa bet gete un nebeudig ag ar yod-maiz. A-benn-kaer e tas er-maez un dapenn avel, ur gogusenn wenn vihan a zas àr-wel. Monet a reas dre an dezerzh betag kêr an *Hopied*. Pa oa aet an tudigoù en-dro d'ar c'hêriadennoù oa laouen an holl, trugarekaat o doa graet a galon. A-c'houdevezh ne oa bet an avel na re vras na re vihan, just ar pezh a oa rekis evit miret an dud e peoc'h, met n'en doa ket bet biskoazh skubet kuit tout an traoù.

A-c'houdevezh ema dediet ar bedenn-brofiñ *paho* da Doue an avel *Yaponcha* e miz meurzh miz an avel vras get mac'htierned ha beleion veur an teir c'hêriadenn ag ar *mesa*.

Kontadenn hopi (indianed ag Amerika an norzh)

An den a implijas strobinoù a-enep ar gorventenn

En ur gêr anvet Uni'sak e oa un den hag e vreur é vevañ. Sevel a reas ur gorventenn spontus ha ne oa ket a harz doc'h an avel. Ne oa ket a hemolc'hiñ ken na varvas an hanter ag an dud a veve eno, get an naon. Ar breur henañ ha laret d'ar yaouankañ :

« Kerzh er-maez ha klask lakaat ar bed da sioulaat. »

Ar breur yaouank ha aet er-maez, gervel a reas en teñvelded :

« O ! Mestr an Douar O Meurdez, ema ho amezeg Doue-Mor doc'h hor lazhiñ. Degas dimp, ag ar mor don, boued d'hor bugale da zebriñ ! »

Donet a reas en-dro a-barzh an ti ha goude un herrad e kasas e c'hoareg da sellet penaos amzer a rae. Hi aet-tre ha laret :

« O memp tra evel e-raok : avel ha korventenn ».

Monet a reas er-maez adarre :

« O Penn an Douar o Meurdez, ema ho amezeg Doue-Mor doc'h hor lazhiñ. Degas dimp ag ar mor don boued d'hor bugale da zebriñ ! »

Donet a reas tre ha goude un herrad e kasas e c'hoareg da sellet penaos amzer a rae. Donet a reas en-dro ha laret :

« Siouloc'h eo bremañ ».

« C'ha c'ha ! » Monet a reas er-maez adarre :

« O Penn an Douar O Meurdez, degas dimp ag ar mor don boued d'hor bugale da zebriñ ! »

Er fin e oa aet habask an amzer. Achiv e oa ar gorventenn. Neuze e oa bet gwelet a-ziabell a-us d'ar mor ur gogusenn vunut. Neuze e oa bet klevet bouezh ur c'hole-mor é krozal. E tonet ag ar gogusenn e oa. C'hoazh e oa bet klevet ur reunig-barvennek é fraoñval. Er fin koulin ur reunig-gwalennet a oa bet klevet e klemmichat.

Koleed-mor, reuniged-barvennet a oa. Niverus-bras e oant. Arriv àr an douar che int da vonet eeun-ha-eeun da gavouet an tier. Burz hud na zispenne lod ag an tier get ar pouezantur a rae kement a loned. A-hed an noz betag ar mintin e oa bet an dud doc'h o digroc'henniñ get ar gontell. An holl hemolc'herion o doa bet doc'h sourr ar pezh é oant é c'houlenn. Achiv a reas moliaezhoù ar mor, Met aet e oa ar staliou da vout leun ag ar boued ar gwellañ a fehe bout.

Kontet get Tal'i'mak un eskimo azian en ur gêr anvet Uñi'sak, mae 1910

Dinewan an emeu ha Goomblegubbon an outard

Dinewan (an emeu) ar brasañ evn , a veze brudet evel ar roue get an evned arall. Ar *Goomblegubboned* (outarded) o doa avi doc'h an *Dinewaned*. ar vamm *Goomblegubbon* dreist-holl a oa gwarizius doc'h ar vamm *Dinewan*. Sellet a rae get avi doc'h nij uhel an *Dinewaned* hag o lañs evit nijal.

Bepred e hañvale geti e tiskoueze an *Dinewan* e uhelder dirazi en ur vragal, seul taol ma tae un *Dinewan* da bauniñ tost doc'h *Goomblegubbon*, goude un nij uhel ha hir, e flape e zivaskell hag e huche get al lorc'h hag un huchadenn verr e oa, liv ar brasoni àrnezhi. Soniñ a rae e huchadenn evel ur sonenn a lorc'hentez ; pezh ne vanke ket james a lakaat *Goomblegubbon* da vout imoret na p'he c'hleve.

Lies en em c'houlenne *Goomblegubbon* penaos lakaat un termen da veli *Dinewan*. Soñjal a reas ne vehe ket netra d'ober namet gouliiñ he divaskell ha lakaat evel-se un arsav d' he galloud da nijal uhel. Met ne oa ket aze an

dalc'h : Penaos ta, e soñje, tizhiñ ar pal-se ? Gouiet a rae ne c'hounidehe ket netra en ur glask bec'h doc'h *Dinewan*, kann geti ker bihan Pa ne vehe *Goomblegubbon* erbet evit taliñ doc'h kement *Dinewan*. Sur-erwalc'h ne oa netra da ounit get ur gann frank. Get un drogamm e c'hellehe tizhiñ he fal.

Un deiz pa welas *Goomblegubbon Dinewan* er pelloù é tonet daveti e taoublegas he c'horf hag e plegas he divaskell e daou evel pa n'he devehe ket a zivaskell. Goude ma oa bet *Dinewan* un herrad é laret-kaer getoñ, *Goomblegubbon* aet ha laret :

«- Perak pas gober evel ma ran-me ha gober hep a zivaskell ? Pezh evn ne nija ket ? An *Dinewan* ,ma faot dezhoñ bout roue an evned a rankehe gober fae d'e zivaskell.»

« Na pa vo gwelet get an holl evned eh on katapl da nijal hep a zivaskell e vo soñjet gete eh on an heni ampartañ hag un *Goomblegubbon* a lakint da vout Roue.» a soñjas *dinewan*

«-Met divaskell teus !» a laras *Dinewan* neuze.

«- Pas ne m'eus ket.!!» a respontas *Goomblegubbon* .

Ha gwir eo e seblante bout gwir ar pezh a lare, ken ervat e oa gronnet he c'horf er geot.

Dinewan a oa aet kuit goude un herrad, en em soñjal a reas ur bochad a-ziàr tout ar pezh en doa klevet.

Kontiñ a reas pep tra d'he far hag a oa bet ker prederiet evel ma oa-hi get an doare. Graet e oa o soñj gete parraat bepred na vehe ar *Goomblegubboned* roue en o lec'h , hag e rankent koll o divaskell evit salviñ o roueelezh.

Benn ar fin e oa graet dezhe o soñj aberzhiñ o divaskell. Ar barez *Dinewan* a roas ar skouer en ur c'hounid àr he far da droc'hiñ he divaskell a-bouez un maen *tomahawk*, ha neuze e reas ur sort doc'htoñ. Ne oa ket kozh graet kement-se dezhe ma oa aet ar barez *Dinewan* da roiñ da *Goomblegubbon* da ouiet ar pezh o doa graet. Redek a reas buan d'ar blaenenn m'he doa kimiadet a-zoc'hti. Ha kavet e oa bet aze, bepred tamolodet er geot.

« Sell graet 'm eus evel dous, ne 'm eus ket mui a zivaskell, troc'het int din.»

«-C'ha c'ha c'ha» a c'hoapaas *Goomblegubbon* en ur sailhal-disailhal en ur zañsal get ar blijadur bout daet da benn ag he zrogamm. Dañsal a reas, diblegiñ he divaskell, o flapiñ. Ha neuze hi aet ha laret :

« Tapet ous din, divaskell ker, bihan int met divaskell 'm eus. Meurdezus oc'h-c'hwi, *Dinewaned* roueed vez graet ac'hanoc'h. Newazh ne feher ket bout tapet bravoc'h evit mand oc'h bet. C'ha c'ha c'ha ..»

Hag en ur c'hoapaat kement-ha-kement e flapas ar gloomblegubbon he divaskell just dirak he fri. *Dinewan* ha aet evit he c'hastiziiñ da vout graet un hevelep trogamm. Met ar *goomblegubbon* a nijas kuit ha siwazh diasket evel ma oa *Dinewan* n'hellas ket he heuliiñ.

Soñjoù du a vagas en arbenn a gwall-daol *Dinewan*. Kerzhiñ a reas kuit en ur vallozhiñ ha gratiñ en ur c'hrozmat he devehe en em zialet.

A-benn ar fin e oa ganet e penn ar barez-*Dinewan* un drogamm. Prest e oa a-benn kaer d'hi lakaat da gerzhiñ. Kuzhiñ a reas he re vihan edan ur vodenn-halen³ àr-bouez daou anezhe. Neuze e kemeras an hent evit monet da gavouet ar *Goomblegubboned* àr ar blaenenn. He daou a re vihan a oa aet geti. Evel m'he doa kuitaet rizenn Morilla lec'h ma oa é chom, da gavouet ar blaenenn e welas *Goomblegubbon* é vagiñ he daouzeg a re vihan.

Goude bout bet laret komzoù karadek doc'h *Goomblegubbon* e laras dezhi : Perak ne rez ket evel ma ran-me ? Me ne'm eus ket met daou a re vihan. Daouzek a dalv re a voued da gavouet dezhe. Ma talc'hez da c'haniñ kement a re vihan ne greskint ket biken evel ma ra re an *Dinewaned*. Ar boued a c'heller gober getoñ daou evn lard, a-boan ma torrehe naon daouzek anezhe.

Goomblegubbon ne laras ket netra, met soñjal a reas e c'helle bout gwir. Ne oa ket a arvariñ : Kataploc'h ur bochad e oa re vihan an *Dinewan* evit re

3 *Atriplex lentiformis* : bodenn-halen . Plantenn a gaver àr an tevinier. Katapl eo da daliñ doc'h drastoù an halen a za get an dour-mor.

vihan ar *Gooblebuggubbon*. Fallgontant e oa ar *Gooblebuggubbon* neuze e lamas ag al lec'h ma oa, en ur c'houleñn geti he-unan ha pennkaoz e oa an niver a re vihan he doa (hag a oa ur bochad brasoc'h evit niver re vihan an *Dinewan*) ne greskent ket pikol.

«Fiskal e vehe, a soñjas, ma c'hellehent kreskiñ ker bras evel an *Dinewaned*.»

Met daet e oa soñj dezhi ag an drogamm he doa graet doc'h an *Dinewan* hag e soñjas e oa marse é vonet da vout lorbet d'he zro. Sellet a reas adarre doc'h al lec'h ma tebre an *Dinewaned* hag e welas pegen brasoc'h e oa he daou a re vihan evit he re; c'hoazh e savas avi enni doc'h an *Dinewan*. Mennet e oa da lakaat un termen d' e veli. Kentoc'h lazhiñ he re vihan, àr-bouez daou anezhe. Laret a reas : An *Dinewan* ne fehe ket bout roue ken, d'ar *Gooblebuggubbon* e tegouezh bout roue en e lec'h. Kreskiñ a ranka ar *Gooblebuggubbon*, kement evel ma ra an *Dinewan*. Miret o divaskell a rankant pezh n'hella ket an *Dinewan* gober bremañ.

A-benn kaer ar *Gooblebuggubbon* aet ha lazhet he re vihan àr-bouez daou anezhe. Neuze e tas en-dro d'al lec'h ma oa c'hoazh an *Dinewaned* é vouetaat. P'hi gwelas an *Dinewan* ha pa daolas meiz ne oa ket met daou a re vihan geti hi aet ha goulennet geti :

«E-men ema ha re vihan ?»

Gooblebuggubbon da respont :

« Lazhet 'm eus-int, ne 'm eus ket mui ken met daou. Ar re-se o devo bremañ o gwalc'h da zebriñ, ha donet a rint da vout ker bras evel ha re kent pell.»

«- Didruerat ur vamm honnezh hag a lazhas he bugale. Te, mamm c'hoantek, da betra teus graet kement-se ? Daouzeg a re vihan 'm eus ha gallet a ran kavouet dezhe-razh o gwalc'h da zebriñ. Netra na ma lakehe da lazhiñ ma re vihan. Ne rahen ket kement-se hag e c'hellehen en ur ober, adkavouet man divaskell. Boued a-leizh a zo evit an holl anezhe. Sell doc'h ar vodenn aze : pegement a ivin a daola ! trawalc'h evit bouetaat ma familh. Sell doc'h al lamperezed é sailhal tro-ha-tro, ken niverus int ma c'hellamp o zapiñ ha kavouet hor gwalc'h gete.»

«- Met n'ho peus ket met daou a re vihan.»

«- Daouzek em eus. Eh an d'o c'hemer genin evit o diskouez dis.»

Redek a reas *Dinewan* betag ar vodenn-halen lec'h m'he doa kuzhet he re vihan. Redek a rae astennet he goug , uhel he fenn geti get al lorc'h. Pluñv he *boobootela* a oa é tañsal skañv e-keit ma oa é redek, ha lakaat a rae he c'hourlañchenn da fraoñval en ur ober un ton iskriv, (sonenn a levenez an *Dinewan*) e-keit-se e kerzhe he re vihan e-tal dezhi en ur roiñ o diskan dre c'hwibanat. Pa oa arriv an *Dinewan* el lec'h ma oa *Goomblegubbon* e arsavas get he sonenn-c'hourlañchenn hag e laras get un ton lourennek :

«- Bremañ e welez ema gwir ar pezh a laran : daouzek a re vihan 'm eus evel ma laren. Gellet a rez teurel ur sell àr ma re vihan karet , ha soñjal en ho paour-kaezh re vihan drouklazhet. E-keit-se e larin dis penaos tonkadur a vo heni ha ziskennidi da virviken : Dre drubarderezh teus lakaet an *Dinewan* da goll he divaskell bremañ ha da virviken, pegeit bennak ma vo un *Dinewan* hep he divaskell, keit-arall e tozvo ar *Goomblegubbon* daou ui hag en devo daou a re vihan. Kuit omp bremañ divaskell teus, ha me, ma re vihan ».

A-c'houdevezh n'he doa ket bet ken an Dinewan pe an emeu a zivaskell hag ar Goomblegubbon(pe outard ar blaenenn) n'he doa ket dozvet namet daou ui bep sasun.

Istoar TANGALIMLIBO

Ur wezh e oa un den en doa div vaouez. Unan anezhe n'he doa ket bugel erbet. Glac'haret bras e oa en arbenn ag an dra-se bet ken na oa daet un evn àr he zro hag eñ da roiñ dezhi bonbonioù bihan. An evn ha laret dezhi e ranke debriñ anezhe seul taol ma tebrehe un dra bennak ha neuze e vehe é tougiñ. Kontant bras e oa d'an doare ha kinnig a reas mil d'an evn. Met an evn a laras :

«Pas ne m' eus ker afer a vil.»

Ar vaouez neuze da ginnig dezhoñ an *isidanga* (ur vandenn glinkiñ a vez gwisket get ar maouezi tro-dro d'o divronn.) met an evn a laras n'en doa ket netra d'ober get an dra-se. Neuze e tapas un nebeut grelaj-vein hag o lakas dirak an evn, hennezh a gemeras anezhe en he daouarn.

Goude-se e oa bet gwilvoudet ur verc'h get ar vaouez. Ne oa ket bet gouiet netra get he gwaz ag ar pezh a oa tremenet, rak ne oa ket bet biskoazh en he zi. Eñ n'he c'hare ket tamm erbet en arbenn n'he doa ket ganet bugel erbet. Hi aet neuze ha laret :

«Miret a rin ma merc'h er gêr betag ma tay man gwaz; Sur-erwalc'h e ma c'harin na pa welo pegen brav eo mam bugel.»

Tangalimlibo a oa bet graet anezhi.

Bepred eh ae ar gwaz da di e eil gwreg. Neuze e oa daet Tangalimlibo da vout ur plac'h yaouank na pa oa bet gwelet kentañ get he zad. Laouen e oa bet d'an doare eñ aet ha laret :

«-Man gwreg perak ta n' ac'h eus ket laret an doare din e-raok ?»

Ar vaouez ne lame ket ag ar gêr pa veze deiz. Pa veze noz hepken e lame kuit pa ne veze ket gwelet get heni. Ar gwaz aet ha laret d'e wreg :

«- Mat e vehe dis gober muioc'h a vier ha pediñ tud da zonet evit ma lakaat da vourriñ get an darvoud zo degouezhet.»

Gober a reas ar vaouez kement-se. Ur wezenn vras a oa dirak ar *c'hraal*⁴ hag astennet e oa bet an toaloù edandi. Un devezh kaer e oa bet hag ur bochad tud a oa daet. En o zouezh e oa un penn-meuriad a vagas karantez evit Tangalimlibo kentizh evel m'hi gwelas.

Aet en-dro d'ar gêr e lakaas ar penn-meuriad yaouank degas ur gemenadenn da dad ar plac'h evit laret e ranke he degas davetoñ evit he c'hemer da bried. An tad en doa laret an doare d'e holl vignoned, laret a reas dezhe ha-razh en em sente prest da zegas e verc'h d'ar penn-meuriad. Neuze e oant daet d'he c'hemer ha meurdezus e oa bet an euredenn. Braouac'h d'an ejoned lazhet d'an deiz-hont. Tangalimlibo he doa bet un ejon lard ha brav get he zad. An ejon-hont a oa bet roet he anv dezhoñ. Kemeret he doa un tamm ag he dilhad evit roiñ d'an ejon hag en debras.

Un herrad goude ma oa dimezet e c'hanas ar vaouez ur paotr. Karet-bras e oa get he gwaz rak brav ha prim e oa. Ne oa namet un dra a veze gellet laret àrnezhi : ne lame ket ag ar gêr pa veze deiz. Setu perak e oa bet anvet Sihamba Ngenyanga (an heni a gerzha edan skeud al loar).

Un deiz e oa aet he gwaz d'ul lec'h pell evit hemolc'hiñ get tud arall. Neuze ne chome geti er gêr namet he zateg, he mammeg ha magerez ar babig.

An tateg aet ha laret :

«Perak ta ne laboura ket pa vez deiz ?»

E-sigur bout daet sec'hed-bras dezhoñ e lakaas ar vagerez da gavouet Tangalimlibo evit goulenn dour. Eñ ha laret neuze :

«Mervel a ran get ar sec'hed.»

Ar plac'h da zegas dour d'he zateg neuze, met hennezh d'e deurel àr an douar en ur laret :

«Dour ag ar stêr eo a faot din.»

Hi da laret :

4 Kraal : kêriadenn sort a vez kavet en Afrika kreisteiz

«Nend an ket james davit dour pa vez deiz.»

Derc'hel a reas da c'houlenn en ur laret adarre :

«mervel a ran get ar sec'hed.»

Neuze hi aet ha kemeret ur baner da laezh hag ur gloge hag eh as da gavouet ar stêr en ur zifronkal. Soubiñ a reas he gloge en dour newazh e risklas honnezh ag etre he daouarn. Neuze e soubas ar baner da laezh en dour. Honhenn aet ha risklet ag etre he daouarn. Neuze e klaskas lakaat un dra bennak a zour en he mantell, hag e oa daet he zro da riskliñ en dour. Un herrad goude e oa bet kaset ar plac'h d'he c'hlask newazh e oa daet endro en ur laret :

He c'havet ne m eus ket, honnezh hag a vez é vonet davit dour da noz hepken.

Fonnapl an tadeg aet ha degas ejoned d'ar stêr. Kemer a reas an ejon lard a oa anvet evelti hag er lazhas. Banniñ a reas tout e gig er stêr ha kement tra en doa un dra da welet getoñ :

«Ra vo graet kement-mañ e anv ma mab.»

Ur vouezh a oa bet klevet é laret :

«Kerzh da gavouet ma zad ha ma mamm ha lar dezhe eh on prizoniet get an dour.»

An enderv-noz hont e oa en em lakaet bugel Tangalimlibo da oueliñ daroù druz. Ne oa ket c'hoazh daet e dad d'ar gêr.

Klasket e oa bet get ar vamm-gozh par ma c'helle parraat a zoc'htoñ a oueliñ... en aner. Neuze er fizias get ar vagerez. Hi he stagas doc'h he c'hein. Dalbezh e oa ar bugel é oueliñ. E kreiz an noz e oa bet aet get ar vagerez ar bugel geti betag ar stêr en ur ganiñ ar sonenn-mañ :

E oueliñ ema é oueliñ ema

Mab *Sihamba Ngenyanga*

E oueliñ ema Ne vo ket a harz doc'htoñ

Neuze e tas mamm ar bugel er maez ag an dour hag e huannadas ar sonenn-mañ :

E oueliñ ema é oueliñ ema

Bugel an heni a vez é kerzhiñ edan skeud al loar

A-ratoazh e oa bet graet kement-mañ get tud

Ha ne greder ket anviñ

Kaset e oa davit dour pa oa deiz.

Esaeiñ a reas kemer anezhoñ get ar baner da laezh newazh e risklas en dour.

Esaeiñ a reas soubiñ he c'hloge ha neuze e risklas en dour.

Esaeiñ a reas soubiñ he mantell ha neuze e risklas en dour.

Neuze e kemeras he bugel hag e roas he bronn dezhoñ. Pa oa bet achivet get ar bugel deniñ he bronn e roas-eñ d'ar vagerez en-dro en ur laret dezhi en degas en-dro d'ar gêr. Gourc'hemenniñ a reas d'ar vagerez chom hep saniñ grik da heni diàr ar mod ma tahe a zeun an dour. Hag e laras dezhi e oa ret dezhi respont penaos e oa bet roet irin dezhoñ da zebriñ, na pa vehe goulennet geti e-men e vez kavet boued dezhoñ da zebriñ.

Derc'hel a reas kement-se un nebeut deizioù c'hoazh. Bep noz e kasas ar vagerez ar bugel d'ar stêr, lec'h ma tae e vamm da roiñ he bronn dezhoñ. Bep gwezh e selle tro-dro dezhi evit bout sur ne veze heni, ha bep gwezh e c'hourc'hemennas ar mamp tra d'ar vagerez.

Un nebeut amzer goude e oa daet an tad en-dro ag an hemolc'h. Kontet e oa bet dezhoñ penaos e oa bet aet Tangalimlibo d'ar stêr ha ne oa ket daet en-dro. Neuze ar vagerez aet ha degaset ar bugel d'e dad. Klask a reas gouiet petra a veze roet dezhoñ da zebriñ. Hi aet ha respontet e veze roet irin dezhoñ da dorriñ e naon.

Eñ da laret neuze :

«N'hella ket bout evel-se. Kerzh da gavouet irin, ha gwelet e vo ha debriñ a ray ma mab anezhe.»

Aet e oa ar vaouez ha degas a ras irin. Newazh ne oant ket bet debret get ar bugel. Skoet e oa bet ar vaouez neuze bet ken na laras ar wirionez. Laret

a reas neuze e yae da noz d'ar stêr lec'h ma tae he mamm d'er c'hañjolat ha da roiñ ag he laezh dezhoñ.

Neuze e oa daet ar soñj dezhe penaos ar gwaz a vehe aet da guzhiñ e-touezh ar c'horz evit klask tapiñ he gwreg e-keit ma oa é tonet ag an dour. Kemer a reas ur c'hroc'hen-ejon hag en troc'hiñ àr e hed. Ur penn a stardas doc'h e divgroazell ar penn arall a roas da dud ar gêr en ur laret dezhe er stardiñ mat ha derc'hel mat àrnezhoñ hag e vehe hañval gete e vehe é riskliñ ag etre o daouarn.

Da noz e oa aet an den da guzhiñ e-touezh ar c'horz. Tangalimlibo a zas ag ar mor hag a c'hanas en ur sellet tro-dro. Goulenn a reas get ar vaouez hag unan bennak a oa amañ. Honnezh da respont ne oa ket heni. Neuze e kemeras he bugel.

He gwaz da sailhal ànezhi neuze en ur stardiñ mat e ziv vrec'h en-dro d'he c'horf. Klask a reas en em zizober anezhoñ met gwazed ar gêr a stardas mat. Kaset e oa bet gete. Met he heuliiñ a reas ar stêr hag an dour anezhi a droas da wad. Pa dostaas doc'h ar gêr e welas ar wazed kement-se. Aon o doa bet neuze. Laosket o doa kuit al lerenn. Ar stêr neuze en un taol a oa aet da gavouet he naoz en-dro , Tangalimlibo a oa aet geti.

kontet e oa bet d'ar pried an doare ag ar vouezh é tonet ag an dour hag é laret :

« Kerzh da welet ma mamm ha ma zad ha lar dezhe eh on bet kaset get ar stêr.»

Gober a reas d'e ejon-red donet. Neuze eñ aet ha laret :

« Degas a ri, ma ejon, ar ger-mañ da tad ha mamm Tangalimlibo ? »

Met an ejon ne ras ket met blejal.

Gober a reas neuze d'e gi donet :

«Degas a ri, ma c'hi, ar ger-mañ da tad ha mamm Tangalimlibo ? »

Ar c'hi ne ras ket met harzhal.

Er fin tout e ras d'e gog donet :

« Degas a ri, ma c'hog, ar ger-mañ da tad ha mamm Tangalimlibo ? »

Ar c'hog ha respontet :

« Gober a rin ma mestr. »

Eñ ha laret neuze : «petra lari-te ?»

Ar c'hog ha respontet : « kaniñ a rin :

Ur c'hog on ha ne faot ket dezhoñ bout lazhet
Daet on da gontiñ deoc'h an doare a Tangalimlibo
Marv eo Tangalimlibo.
Aet e oa da gemer dour evit unan bennak n'heller ket roiñ e anv
Klasket e oa bet degas un ejon, ne ras ket met blejal
klasket e oa bet degas ur c'hi ne ras ket met harzhal»

Ar mestr ha laret neuze : «Mat eo, ma c'hog, kerzh bremañ.»

Evel ma oa ar c'hog àr an hent e oa bet gwelet get ur baread paotred a oa é prederiñ ur le.

Unan anezhe ha laret .

«Dait amañ paotred, ur c'hog ema ret dimp lazhiñ.»

Neuze ar c'hog ha kanet e sonenn .

Ar baotred ha laret :

« Kan un eil gwezh ne oa ket bet klevet mat genimp.»

Neuze e c'hanas adarre :

«Ur c'hog on ha ne faot ket dezhoñ bout lazhet Daet on da gontiñ deoc'h an doare a Tangalimlibo

Marv eo Tangalimlibo.

Aet e oa da gemer dour evit unan bennak n'heller ket roiñ e anv
Klasket e oa bet degas un ejon, ne ras ket met blejal
klasket e oa bet degas ur c'hi ne ras ket met harzhal...

Laosket e oa bet da vonet get ar baotred neuze.

Keit-all en doa kerzhet avaze pa arrivas en ur gêriadenn lec'h ma oa azezet
ar wazed er *c'hraal* !

Tenniñ a reas àr-dreñv d'ar c'hraal evit gober ur poukad, pa oa bet gwelet
get ar wazed.

Int aet ha laret :

«A-beban e ta ar c'hog-mañ. Ni grede e veze lazhet an holl gegier amañ.
Hastit paotred ha lazhit-eñ.»

Ar c'hog da grogiñ get e sonnen neuze.

Neuze e laras ar wazed :

« Gortait ni garhe gouiet petra lar.»

Int a laras dezhoñ :

«kan adarre ne oa ket bet klevet mat genimp».

Ar c'hog ha laret :

«Roit din da zebriñ rak naon ruz m eus.»

Ar wazed o doa degaset un nebeut mil dezhoñ. Debret e vil dezhoñ en em
lakaas da ganiñ.

Ar wazed ha laret :

«Laoskit-eñ da vonet.»

Ha setu eñ aet.

Neuze e oa arriv e kêriadenn tad tangalimlibo en ti e oa é klask. Laret reas ar gemenadenn e oa bet kaset da laret. Mamm Tangalimlibo a ouie doc'h an drammoù.

Laret a reas d' he gwaz :

« kerzh da gemer un ejon hag a yay genimp.»

Arriv e oant àr-dro ar stêr. lazhet o doa an ejon neuze.

Neuze e soursias ar vaouez get he drammoù e-keit ma oant é teurel ar c'hig en dour. Hejerezh vras a oa bet get an dour; neuze e tas Tangalimlibo er-maez ag an dour.

Pezh ul levenez e oa bet evit an dud-hont na p'o doa he c'haset da di he gwaz.

Kontadenn kafir (suafrika)

Penaos e oa bet ganet Glooskap hag e vreur Malsum ar bleiz.

Bremañ an Aotrouñ meur *Glooskap* hag a oa azeulet en deizioù kent get an holl *Wabanaki* (pe bugale ar sklerijenn) en doa ur breur gevel. Ma oa eñ mat, ar breur-se anvet Malsumsis (da laret eo ar bleiz yaouankañ) a oa drouk. E-raok dezhe bout ganet o doa klasket o-daou ar mod gwellañ da vout gwilvoudet. Glooskap aet ha laret neuze : Ganet e vin evel ma vez ganet an holl. Met an diaoul Malsumsis kement a lorc'h a oa ennoñ a zisprize ur mod ker kumun da vout ganet. Laret a reas neuze e vehe ganet en ur rogiñ kostez e vamm. Evel ma oant é soñjal diàr o ganedigezh e tas ar prantad da welet gouloù an deiz. Hep a reuz e welas Glooskap gouloù an deiz e-lec'h Malsumsis en ur zerc'hel d' e c'her a a lazhas e vamm.

Kresket o doa an daou anezhe a-gevret. Un deiz e c'houlennas an heni yaouankañ (hag a ouie o doa o-daou ur vuhez kaer) get Glooskap petra a c'hellehe el lazhiñ. Pep unan en doa e sekred dezhoñ e-unan. Glooskap pa zas soñj dezhoñ penaos e oa bet lazhet e vamm get e vreur hep abeg erbet ken met bourriñ ag el lazhiñ, a gavas arvarus-bras fiziñ en e vreur e vuhez hennezh a oa e albac'henn get al lazhiñ. En un tu rall ne vehe ket fall evit lakaat egile da ziskouez penaos muntr e oa lusket d'ober. Neuze e asantas an daou anezhe eskemm sekredoù, Ha Glooskap evit gouiet petra oa mennet e vreur d'ober doc'htoñ a laras penaos ar mod ken metoñ da vout lazhet a oa bout skoet get ur bluenn-gozhann, na bout ne oa ket gwir. Malsumsis neuze aet ha laret : N'hellan ket mervel ken met get un taol gwrizienn-raden.

Arriv a reas en deizioù da heul ma temptas *Kwah-beet-a-sis* mab an Avank Meur (pe evel ma lar re rall Miko ar razh-koad pe c'hoazh an diaoul a oa ennoñ) da lazhiñ Glooskap, rak en amzer-hont e oa fall an holl dud. Kemer a reas hennezh e wareg ha lazhiñ a reas Ko-Ko-Khas ar gozhann. Skoiñ a reas Glooskap get unan ag e blu e-keit ma oa é kousket. Glooskap da zihuniñ kounnaret-bras.

Laret a reas get malis ne oa ket get ur bluenn-gozhann met get un taol gwrizienn-bin e vehe roet un termen d' e vuhez.

An den fallakr neuze a gasas e vreur un deiz arall d'ar forest da hemolc'hiñ. Hag e-keit ma oa adarre é kousket e skoas e benn get ur wrizienn-bin. Met Glooskap a yas àr e sav hep tamm droug erbet hag a gasas Malsumsis pell e don ar forest. Azeziñ a reas e-tal glan ur wazhig. En ur en em soñjal a-zivout an holl draoù a oa paset e laras : n'eus ket met ur vroenn e bleuñv a c'hella ma lazhiñ.

Siwazh an avank a oa kuzhet e-mesk ar raoskl a glevas kement-se, hag a yeas tizh-bras àrnezhon da laret d'e vreur sekred e vuhez. En eskemm e c'hrataas Malsumsis da roñ dezhoñ kement a c'houlennehe getoñ. Met pa c'hoantas egile kavouet divaskell un dube e c'hoarzhas ar brezelour hag e laras get dispriz : « Te hag a zo ha lost evel ul livn pezh dober teus a divaskell ?»

Neuze e savas droug en avank. Neuze e troas davet Glooskap hag e laras dezhoñ ar pezh en doa graet. Glooskap a yeas àr e sav droug ha glac'har ennoñ. Kemer a reas ur wrizienn-raden. Klask a reas Malsumsis e don ar forest stank. Un taol a roas dezhoñ e-kement ma kouezhas marv-mik. Glooskap a c'hanas ur ganenn a-ziàrnezhon neuze hag e huannadas.

Kontadenn algonkin

Penaos e oa bet tennet get un den ar gwellañ a daou louarn.

Un den a oa aet d'ar menez da serrezh klorad evit gober kordennoù. Gwelet a reas un douarenn e tiboukas anezhi ul louarn a gomzas evel-mañ, na bout e oa ul louarn e komze parland Mabden :

«Anav a ran un dra e c'heller tenniñ profit bras anezhoñ.»

«A bezh profit eh ous é komz amañ ?a respontas al louarn a oa e diabarzh an douarenn. Pa vo klevet din hiroc'h a-zivout an doare eh in genis mar bez gellet tenniñ profit anezhoñ mar ne vez ket nend in ket.»

Al louarn a oa er-maez neuze aet ha laret :

«Kement-mañ eo a zo da vout graet : Donet a rin amañ a-benn arc'hoazh pa zay an termen da verenniñ. Te a vo ret dis man gortoz neuze. Aet e vo genimp-ni hon daou neuze. Ma c'hellez kemer stumm ur marc'h e kemerin-me stumm un den hag e krapin àr ha gein. Gellet e vo neuze diskenn betag an aod lec'h ma zo é chom tud a biaoua helleizh a voued hag a bep sort traoù arall. Sur-erwalc'h eh eus e-touezh an dud-mañ unan bennak kontant da breññ un dra bennak. Neuze ha kwerzhin da hennezh a faotay dezhoñ kavouet ur marc'h. Gellet a rin preññ neuze helleizh a voued pe a draoù prisius. Neuze e lamin kuit ha te stumm ur marc'h dis, a vo kaset da zebriñ geot. Staget e vi tu bennak doc'h tu an dorgenn. Neuze ma tan da sikour genis tec'hiñ ha ma vez rannet ingal etrezimp an traoù prisius e vo tennet gounid anezhe genimp-ni hon-daou.»

Evel-se e komzas al louarn a oa er-maez ag an douarenn. Laouen-bras e oa al louarn a oa e diabarzh an douarenn. Eñ ha laret :

«Dis da ma c'hlazh abred àrc'hoazh hag e vo aet genimp-ni hon daou.»

Kuzhet e oa an den etre ar gwez. Razh a-bezh an traoù laret dezhe a oa bet klevet getoñ. Al louarn a oa bet er-maez ag an douarenn a lamas kuit. Kement-rall a reas an den. Met an tronoz a oa daet en-dro àr-dro an douarenn hag e laras en ur zambreziñ bouezh al louarn a oa er maez hag a oa bet klevet getoñ an deiz kent.

«Amañ eh on. Dis a-benn-kaer ha ma kemerez stumm ur marc'h e vo aet

betag an aod.»

Ul louarn bras e oa. An den aet ha laret :

«Kemeret eo stumm un den din dija. Ma kemerez stumm ur marc'h ne vimp ket lakaet diaes penaos bennak ma vehemp gwelet get tud a zo.»

Hejet-dihejet e oa bet e gorf dezhoñ e unan get al louarn hag e tas da vout ur pikol marc'h gell. Aet e oant a-gevret hag arrivet e oant en ur gêr binvidik lec'h ne oa diouwer a netra. An den a laras : « Gwerzhiñ a rin ar marc'h d'ar c'hentañ a vo kontant.» Evel ma oa ar marc'h unan brav a faotas d'an holl er preniñ ».

En trokiñ a reas get ur bochad boued ha traoù prisius ha lemel a reas kuit.

Bremañ e oa kavet ker brav ar marc'h ma ne grede ket e berc'hennour nevez er laoskiñ er-maez james ne lame ag e di. Alc'hweziñ a reas an nor, serriñ ar fenestr hag e troc'has geot evit er bouetaat. Met na bout e rae dezhoñ da zebriñ eñ n'helle ket debriñ tamm geotenn erbet (evel ma ul louarn e gwirionez).Pesked ha pas ken a faote dezhoñ da vouetaat. Goude pevar deiz bennak e veze laret diàrnerzhoñ e oa é tenniñ doc'h ar marv. Er fin e tec'has kuit dre ar fenestr hag eh as d'ar gêr.

Pa arrivas el lec'h ma veve al louarn e oa é soñjal el lazhiñ. Met dizoloiñ a reas ne oa ket al louarn en doa graet an dro-gamm met an den. Droug a savas enne o-daou. Pennkomz a oa bet gete a vonet da gavouet an den hag el lazhiñ.

Met evel ma oa bet graet o soñj get an daou louarn e tas an den davete da c'houlenn digarezioù uvel. Eñ ha laret :

« Degouezh a reas din ho klevet é kuzulikat, c'hwi an daou louarn. Neuze e tas c'hoant din profitiñ ac'hanoc'h. Setu petra zo kaoz e c'houlennan pardon genoc'h. Ma lazhit-me ne dennhit ket vad erbet. Adal hiniv e alejin bier-riz deoc'h. Aozhiñ a rin arouezennoù doueel evidoc'h. Ho azeuliñ a rin ho azeuliñ a rin da virviken e-kement ma vo tennet brasoc'h gounid ac'hanin doc'h ma laoskiñ bev evit doc'h ma lazhiñ. Pesketa ha-razh a rin. Kement pesk tapet din a vo ur prof-azeuliñ a vo roet deoc'h. Ra vo evel-se hag an heni a vez graet Mabden anezhoñ ho azeulo da virviken.»

Al louarned klevet kement-se dezhe a laras :

« A-bouez eo a soñj dimp. Mat-tre e vo graet kement-se.»

Evel-se e komzas al louarned. Kement-se eo a zo kaoz ma vez azeulet al louarn get an holl dud aino ha japaniz.

Kontet get Ishanashte (15/07/1886) kontadenn Ainu